

MERÉNYLETEK HITLER ELLEN

FÉRFIAK ÉS NŐK, AKIK
MEGPRÓBÁLTÁK MEGVÁLTOZTATNI
A TÖRTÉNELMET

RICHARD DARGIE

Kossuth

Richard Dargie

MERÉNYLETEK HITLER ELLEN

**FÉRFIAK ÉS NŐK, AKIK MEGPRÓBÁLTÁK
MEGVÁLTOZTATNI A TÖRTÉNELMET**

KOSSUTH KIADÓ

A kiadás alapja:
The Plots to Kill Hitler – The Men and Women who Tried to Change History
by Richard Dargie
Published in 2019 by Arcturus Publishing Limited, London

Fordította
Kelemen László

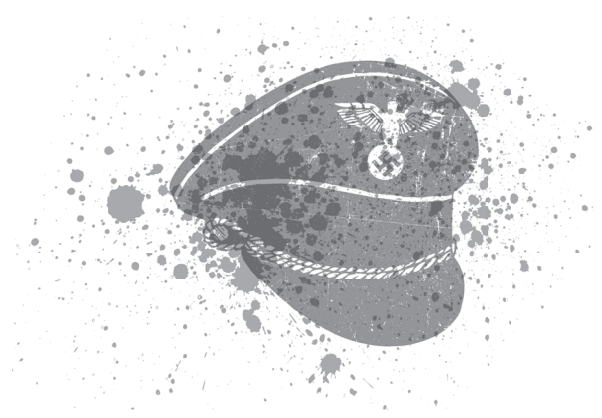
Szerkesztő
Papp Gábor

A képek forrása:
Getty Images, Shutterstock, ED Archive, Alamy
Borítóképek:
Wikimedia, Alamy

ISBN 978-963-544-199-0

Minden jog fenntartva

Copyright © Arcturus Holdings Limited
Hungarian translation © Kelemen László, 2020
Hungarian edition © Kossuth Kiadó, 2020

Tartalom

Bevezető	7
1. fejezet	
1921. november 4.: <i>Merénylet a sörcsarnokban</i>	11
2. fejezet	
1922–1933: <i>Szórványos lövések</i>	20
3. fejezet	
1932. január: <i>A Kaiserhof-incidens</i>	29
4. fejezet	
1933: <i>Az álrohamosztagos</i>	36
5. fejezet	
1933 tavasza: <i>Vörös reakció</i>	41
6. fejezet	
1933–1934: <i>Merényletek belülről</i>	54
7. fejezet	
1933–1938: <i>Az új Németország ellenállói</i>	64
8. fejezet	
1935–1938: <i>Valószínűtlen forgatókönyvek</i>	76
9. fejezet	
1938 szeptembere: <i>Összeesküvés a békéért</i>	89

10. fejezet

1938 novembere: *A keresztény merénylő* 105

11. fejezet

1939. április 20.: *Szoba kilátással* 116

12. fejezet

1939. november 8.: *A sörcsarnok felrobbantása* 125

13. fejezet

1939 vége: *A furcsa háború összeesküvései* 136

14. fejezet

1940. június 23.: *Egy osztrák Párizsban* 143

15. fejezet

1941–1943: *Merényletek a Moszkvába vezető úton* 149

16. fejezet

1943. március 21.: *Robbantók a kiállításon* 159

17. fejezet

1944. március 11.: *Vissza a Berghofba* 167

18. fejezet

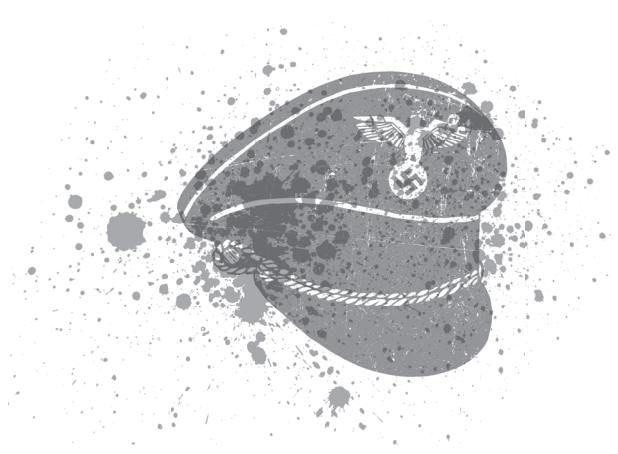
1944. július 20.: *Stauffenberg* 175

19. fejezet

Nők Hitler ellen 190

20. fejezet

1944 júliusa – 1945 áprilisa: *Következmények és megtorlás* 199

Bevezető

Hitler 1914. augusztus 16-án vonult be a 16. bajor tartalékos gyalogezredhez. Október 7-én érkezett meg a mozgósítási parancsa. A Németország déli részén lezajlott néhány hetes alapkiképzés után új bajtársaival együtt egyenesen az első ypres-i ütközetbe vezényelték. November végére a 3300 fős ezredből 2500-nál többen estek el vagy sérültek meg súlyosan. A szerencsések egyike Hitler volt, aki feljegyezte, hogy a modern hadviselés kicsivel több, mint egy hónapja után 250 fős századából mindössze 42-en maradtak életben. Nagyon sokan úgy haltak meg, hogy éppen csak beleszagoltak a háborúba, ám őt elkerülte a halál és a sebesülés. Nagyjából ekkor kezdte hinni, hogy ő „született túlélő”.

Borotvaélen

A következő négy évben Hitler a nyugati front legvéresebb ütközeteiben vett részt az első sorokban harcoló katonaként, majd később az ezred főhadiszállása felé és vissza üzeneteket hordozó futár lett. Közben kétszer került úgy a „borotva élére”, hogy megmenekülését csodának tartotta. 1915. február 11-én egy 15 centiméteres szövetségi gránát telibe találta a lövészárkukat. A fedezékük felrobbant, de senkinek sem esett baja. A sértetlen Hitlernek is sikerült kimásznia a sár és a romok alól. Ugyanebben az évben, szeptember 25-én néhány bajtársával vacsorázott a fronton, amikor – mint később állította – egy belső hang azt mondta neki, menjen odébb, és álljon lejjebb a lövészárkokban. Másodpercekkel később becsapódott egy

Adolf Hitler harctéri egyenruhában az első világháborúban, 1915 körül.

gránát Hitler iménti ülőhelye fölé. A vacsorázók közül mindenki meghalt. A legtöbb katona hajlamos a szerencsének, a sorsnak vagy a véletlennek tulajdonítani, hogy túlélte a háborút. Adolf Hitler ezt egyértelmű bizonyítéknak tartotta arra, hogy azért maradt életben, mert küldetése van. Később úgy emlékezett vissza a háborús évek incidenseire, mint életének arra a szakaszára, amelyben legyőzte a halálfélelmet. Az élni akarást „vithathatlan urának” tekintette. „Most már a sors a legnagyobb megpróbáltatásoknak is kitehette anélkül, hogy idegeim felmondták volna a szolgálatot.”*

Ez a belső meggyőződésből fakadó rettenthetetlenség volt a magyarázat Hitler vakmerőségére saját biztonságát illetően, amikor az 1920-as években ádáz, politikai jellegű utcai harcokban vett részt. Élvezte, hogy fizikai erővel győzte le ellenfeleit. A müncheni sörcsarnokokban tartott összejöveteleken nyíltan szembeszállt ellenlábasaival, és ez gyakran torkollott véres verekedésbe. Ő volt az első politikus, aki a repülés történetében a felhők közé emelkedett, pedig akkoriban ez még rendkívül veszélyes utazási módnak számított. A „Hitler-legendához” az is hozzájárult, hogy Németországban a leggyorsabb autókkal száguldozott. Néhányan bátornak, sokan megfontolatlanak tartották. Kétségtelenül a szerencse kegyeltje volt – különösen akkor, amikor elkerülte azokat az ellenségeit, akik az elpusztítására törekedtek.

Különleges védelem

Sokféle ember próbált végezni Hitlerrel, köztük néhány baloldali politikai merénylő és olyan nácik, akik elégedetlenek voltak a vezetésével. Akadtak köztük moralista férfiak és nők, akik szerint Hitler és a politikája maga a gonosz. A Harmadik Birodalom utolsó éveiben többnyire olyan német hazafiak próbálták likvidálni, akik úgy vélték, pusztulásba taszítja országukat. Maga Hitler tudta, hogy ha az ellenfelei elég elszántak, átjuthatnak a birodalmi biztonsági örökön, és megölhetik őt. Emiatt annyi testőrrel vette körül magát, mint a történelem más diktátorai, ám ezzel együtt is bízott abban a mély, ösztönös érzésben, hogy őt a *Vorsehung*, a gondviselés

* Az először 1925-ben megjelent *Mein Kampf*-ból származó idézetek forrása: Adolf Hitler: *Mein Kampf – Harcom* (Gede Testvérek, Budapest, 2007, fordította: Ungvári Gyula).

valamiféle különleges védelemben részesíti. Ez a mérhetetlen önhittség lehet a magyarázat arra az attitűdre, amellyel a biztonságához állt hozzá – különösen, amikor „saját népe” körében tartózkodott választott hazájában, Bajorországban. Ez lehet az oka annak a merész kockázatvállalásnak is, amelyet a második világháborúban a keleti fronton tanúsított, amikor többször is veszélyes repülőúton jutott ki a frontvonalra – legalább egyszer egy szovjet harci repülőgép pilótája el is találta az őt szállító Condort.

Ez a könyv több merénylettertvet idéz fel, és olyan kísérleteket mutat be, amelyekkel meg akarták tépázni önnön sérthetlenségébe vetett hitét. A kötet betekintést nyújt abba a folyamatos éberségbe, gyanakvásba és ügyességbe, amelyek jellemének kulcsfontosságú elemei és túlélésének nélkülözhetetlen kellékei voltak. Bemutatunk számos szerencsés, néha komikus véletlent, amelyek meghíúsították a merényletek sikerét. Minden esetben feltárjuk a történelmi összefüggéseket annak megértéséhez, hogyan sikerült a történelem egyik legkegyetlenebb, leggyűlöletesebb zsarnokának oly sokáig életben maradnia, hogy végül saját maga döntse el, melyik pillanatban távozik a világból, amelyet háborúba és káoszba sodort.

1. FEJEZET

1921. november 4.

Merénylet a sörcsarnokban

A terem megtelt. Mintegy nyolcszázan zsúfolódtak össze a Hofbräuhaus felső szintjén kialakított *Festsaal*ban, a díszteremben. Aznap este a szónok a dongaboltozatos helyiség távoli végében állt egy jókora, fából készült sörözőasztalnál, amelyet a hallgatóságtól távolabb állítottak fel. Fekete zakót és nyakkendőt viselt, rövid bajszát gondosan formára nyírta. Néhány perce beszélt, amikor a terem közepén felállt egy férfi, és felmászott a székre. Az illető a gyári munkások ruháját viselte. Végignézett a körülötte ülők várakozó arcán, és látta, hogy többnyire ugyanolyan munkásemberek, mint ő. Szocialistáknak és kommunistáknak tartották őket. Aznap este nem azért jöttek el, hogy meghallgassák a szónokot, hanem azért, hogy véget vessenek politikai pályafutásának. A munkás elkiáltotta magát:

– *Freiheit!* (Szabadság!)

A jelre hatalmas üvöltözés tört ki a feldühödött egybegyűltekek között, akik már feltűztek magukat a harcra: mindegyikük több liter sört zúdított saját agressziójának kútjába. Kiürült korsóikat felhalmozták a székek alatt, és most ellenségükre zúdították őket nehéz üveg- és kőrakéták gyanánt, amelyek sebességét és erejét gyűlöletük táplálta. Adolf Hitler később az első világháborús gyorstüzelő ágyúk zárótüzéhez hasonlította a támadást. A tüzérségi előkészítés után sok munkás a hátizsákjába nyúlt, és elővette közelharcra hozott fegyvereit: hosszú fémcsöveket és rézből készült bokszereket. Könnyebben felfegyverzett bajtársaik letört széklábakkal hadonásztak. Hitler és támogatói csapdába kerültek a hatalmas tülerővel szemben.

A szocialista és kommunista szervezők titokban három nagy müncheni gyár dolgozóival töltötték meg a termet: Kustermann vas- és acélöntödéből, a mozdonyokhoz gőzgépeket gyártó Maffei-üzemből és a villanyórákat készítő Isariából. A Hitlert figyelmeztető telefonüzenet későn érkezett, mert a náci párt aznap költözött új székházba, amelyben még nem szerelték fel a telefonokat. Néhány rohamosztagos a Hofbräuhaushoz sietett, hogy kimenekítsék vezérüket, azonban az épület körül felállított erős rendőrkordonon senkit sem engedtek át a túlsúfolt csarnokba. Hitler már akkor felismerte a veszélyt, amikor odaérkezett. Végignézett ellenfelein, akik a „puszta tekintetükkel fel akarták nyársalni”. Három évvel később a *Mein Kampf*ban így emlékezett vissza erre az estére: „Számptalan arc gyűlölettel fordult felém. Mások pokoli arcfintorgatással kiáltoztak: ma leszámolnak velünk, vigyázzunk a belünkre, ma betömik a pofánkat.”

A csata

Hitler az ezt követő események leírásában a teremben lezajlottakat úgy ábrázolta, mint egy politikai erőszaktól megrontott városban véghez vitt nemes és hősi cselekedetet. A csetepatéről szóló elbeszélés szándékosan a 300 spártai Thermopülai-szorosban lezajlott történetét idézi. Hitler utasította embereit – legfeljebb 45-en lehettek –, hogy sorakozzanak fel katonás rendben, majd tartott nekik egy beszédet, amelyet később a hitleri mozgalom valódi kezdetének tekintett. Kijelentette, hogy most neki és követőinek is esélyük nyílt a nemzetiszocialista eszmék iránti hűségük bizonyítására.

Közölte, hogy aki elhagyja a csatateret, annak megbecstelenítés gyanánt személyesen tépi majd le a horogkeresztes karszalagját. Ám a majdani Führer úgy vélte, nem hiszi, hogy akár csak egyetlen embere is gyávanak bizonyulna. Bármilyen történjék, ő a végsőkig kitart. Közölte katonáival, hogy „bennünket a teremből csak holtan vihetnek ki”. Amikor elkezdődött a verekedés, Hitler emberei 10–12 fős szakaszokba tömörültek, és „mint farkasok” rontottak rá a hatalmas túlerőben levő ellenségre. Az összetűzés végén mindegyiküket vér borította vagy súlyosan megsebesült. Hitler később kiemelte, hogy különösen sofőrje, Emil Maurice és Rudolf Hess tűnt ki vitézségével, bár az is lehet, hogy vadságával.

Beszámolója szerint az ütközet mintegy 20 percig tartott, amikor is két hangos csattanás vetett véget a pokoli csatazajnak és a súlyos sebesültek jajongásának. Valaki – egy merénylő, aki Hitlerrel akart végezni – elsütött egy pisztolyt. A fegyvert előzőleg megtisztította és megtöltötte, majd a kabátja zsebében vitte be a gyűlésre. Leült és sört iszogató társaival, miközben hallgatta Hitler nyitóbeszédét, és várta a pillanatot, hogy lelőhesse. A zűrzavarban nem sikerült eltálasnia. A következő években a Hofbräuhausban lezajlott csata náci veteránjai más öregkatonákhoz hasonlóan átfényezték a történetet. Úgy emlékeztek vissza vezérükre, hogy szilárdan megvetette lábát, elővette a pisztolyát, és viszonozta a merénylő által leadott lövéseket. Életének ebben a szakaszában Hitler biztosan hordott magával fegyvert, azonban visszaemlékezésében nem említi, hogy aznap este használta volna. Beérte azzal, hogy megdicsérje „vérző fiait”, akik tönkreveték az ellenséget, és kiűzték a csarnokból, amely „úgy nézett ki, mintha gránát csapott volna belé”. Mialatt összeszedték magukat, elállították a sebesültek vérzését és bekötötték a sebeiket, a nagy osztrák ékesszóló azzal jutalmazta meg katonáit, hogy visszamászott az asztalra, és megtartotta félbeszakított szónoklata hátralevő 20 percét.

A célpont

1921-ben Hitler célponttá vált. Ebben az évben emelkedett a weimari Németország robbanékony politikai közegének jelentős szereplőjévé. Február 3-án 6500 fős hallgatóságnak szónokolt a híres Krone Cirkusz hatalmas, állandó előadótermében. A porondra vezető bejáratoknál posztoló nemzetiszocialisták vörös karszalagokkal különböztették meg magukat, amelyekre fekete horogkeresztet festettek. Egymarkás belépti díjat szedtek mindenkitől, aki eljött meghallgatni a Németország déli részén már nevet szerzett, energikus szónokot. Az első világháborús veteránok, a diákok és a munkanélküliek ingyen léphettek be, ám a kapuknál jókora plakátok figyelmeztették a zsidókat arra, hogy ők nem mehetnek be. Hitler megjelent a pódiumon, mire feléje nyomult lelkes híveinek hullámzó tömege, és amikor előrelépett megtartani a beszédet, az egybegyűltek euforikus éljenzésben törtek ki. Ez volt a legnagyobb hallgatóság, amely előtt addigi rövid politikai pályafutása során beszélt. Szónoklatát többször is tapsviharok és érzelmes, lelkesítő bekiabálások szakították

félbe. Zárószavai után a jelenlevők spontán módon énekelni kezdték a népszerű, nemsokára német nemzeti himnusszá magasztosult *Deutschland über allest*.

A *Mein Kampf*ban Hitler is megemlékezett ennek az 1921. februári estének a különleges jelentőségéről. Az aznap esti siker és a még abban a hónapban ugyancsak a Krone Cirkuszban tartott két további gyűlés azért számított kulcsfontosságúnak Németország történelmében, mert kiderült, hogy „többé nem lehetett minket figyelmen kívül hagyni”. 1921. július 29-én Hitlert választották a Nemzetiszocialista Német Munkáspárt elnökének. Néhány gyors manőverrel leváltotta tisztségéből az eredeti alapítót, és teljes ellenőrzése alá vonta a náci mozgalmat. Hívei aznap este nevezték először *unser Führer*nek, „vezérünknek”. Személyes dinamizmusának, szervezőképességének, retorikájának és a nehézségeket legyűrni vágyó attitűdjének köszönhetően gyorsan nőtt a párt tagjainak létszáma. Új alapszervezetek jöttek létre egész Bajorország nagy kereskedővárosaiban, így Rosenheimben és Ausburgban is. Egyre jobban vonzódtak hozzá a tehetős berlini jobboldali támogatók, akiknek segítségével elindította a párt szilárd pénzügyi alapon működtetett, *Völkischer Beobachter* (Népi Figyelő) című lapját.

Októberre harmincnál több szónoklatot tartott Dél-Németországban, és rendszerint lázba hozta hallgatóságát. Minden egyes beszédében világossá tette, hogy azért lépett a politikai hadszíntérre, mert szét akarja zúzni és el akarja törölni azokat a belső ellenségeket, akik hátráltatják az országot: a zsidókat, a kommunistákat, a weimari köztársaság polgári demokratikus pártjait és a „novemberi bűnözőket”, akik aláírták a szégyenletes fegyverletételt és a versailles-i békeegyezményt. Azt is kinyilvánította már a kezdetektől, hogy módszerei nem lesznek demokratikusak, sőt törvényesek sem. Ellenfelei megértették az üzenetet, és visszavágtak. A náci összejövetelek egyre erőszakosabbak lettek. Ellenlábasai 1921 őszén felkészültek rá, hogy a Hofbräuhausban döntő csapást mérnek Hitlerre. A támadás időpontjára november 4-ét választották. A NSDAP – a Nemzetiszocialista Német Munkáspárt nevének német rövidítése – valójában abban a véres és brutális összecsapásban született meg.

A hadszínterek

München egész története során híres volt sörfőzdéiről, fogadóiról, sörpincéiről és sörkertjeiről. A város 500 éven át számtalan kereskedőt és tucatnyi hadsereget látott el, akik, amelyek valamelyik irányban áthaladtak rajta az Ausztriát és Olaszországot összekötő útvonalon. Az 1800-as évek végén gyors iparosodás vette kezdetét, és lakóinak száma is megugrott. A nagyobb sörfőzdek hatalmas sörcsarnokokat építettek, amelyekben sört, ételt és szórakozást kínáltak az egyre növekvő lakosságnak. Az első világháborút követő nehéz években ezek a sörcsarnokok lettek a baloldal és a jobboldal politikai viaskodásának gócpontjai. Hitler első komolyabb politikai beszédére 1919 októberében került sor, a Hofbräukellerben, körülbelül 130 fős hallgatóság előtt. Az esettől felbátorodott, mert a párt korábbi összejövetelei többnyire csak maroknyi elnökségi tag részvételével zajlottak.

Hitler gyorsan ráébredt, hogy a sörcsarnokokban érvényesülhetne legjobban erőteljes szónoki stílusa, és ezeken a helyeken tudná mozgalmához megnyerni a legtöbb követőt. Rájött, hogy a nagy termekben kigúnyolhatja, felbosszanthatja, megfenyegetheti, sőt tetteleg is megtámadhatja politikai ellenfeleit, amikor azok beszélni próbálnak. Volt katonaként nem izgatta, hogy politikai fegyvernek használja a fizikai erőszakot. A háború utáni Németországban ez egyébként sem számított szokatlannak. A zavargások és az utcai verekedések ugyanúgy mindennaposak voltak, mint a politikai merényletek. 1919 és 1922 között legalább 254 politikai gyilkosságot követtek el Németországban, sőt a Konzul Szervezet nevezetű jobboldali csoportosulás kifejezetten erre szakosodott. A csoport két tagja végzett Matthias Erzbergerrel, a Katolikus Centrumpart politikusával. Balszerencséjére 1918-ban őt küldték Franciaországba, hogy tárgyaljon a szövetséges hatalmakkal a fegyverletételről, amelyet végül november 11-én alá is írt a compiegne-i erdőben. Ennek eredményeként ő lett azoknak a defetista „novemberi bűnözőknek” az egyike, akiket Hitler megvetett, mert árulóknak tartott. 1921. május 3-án azt követelte, hogy ha Erzberger beteszi a lábát Bajorországba, tartóztassák le, és állítsák bíróság elé hazaárulás vádjával. A férfit még ugyanennek az évnek a nyarán lelőtték, amikor családjával vakációzott a Fekete-erdőben. Amikor Hitler ennek hírére vette, örömeinek és nagy megelégedettségének adott hangot egy, a Hofbräuhausban tartott beszédében.

A majdani Führer attól sem riadt vissza, hogy közvetlenül kivegye a részét a weimari politika piszkos ügyleteiből. 1921 augusztusában ő maga vezette el hívei csapatát egy sörpincébe, hogy megzavarják a Bajor Liga egyik gyűlését. Ez a szervezet egy nagyobb autonómiával rendelkező Bajorországot akart létrehozni egy lazább német szövetségi államban. Jól elláták a baját a Liga szónokának, Otto Ballerstedtnek, Hitlert pedig este kihallgatásra bevitték a rendőrségre. Szeptember 14-én a Löwenbräukellerben maga Hitler támadt rá Ballerstedtre, mert feldühödött beszédének tartalma miatt. A szónok súlyosan megsérült, Azt is beszélték, hogy a Führer féltékeny volt rá folyékony és erőteljes előadói stílusa miatt. Hitlert letartóztatták, és a közrend megsértése miatt 100 nap elzárásra ítélték, amelyet a Stadelheim börtönben kellett letöltenie, emellett 1000 márka pénzbírsággal is sújtották. Csak jóval később, 1934. június 30. és július 2. között állt bosszút számos régi sérelemért egy tisztogatási akcióban, amely „a hosszú kések éjszakája” néven vált hírhedtté. Ballerstedtet valószínűleg a bajorországi Dachauban gyilkolták meg, és a holttestét kivitték a közeli erdőbe.

Hitler értékes tudásra tett szert a sörcsarnokokban lezajlott összetűzésekből – mindenekelőtt abból a két lövésből, amelyet november 4-én sikertelenül leadtak rá. Szerette azt gondolni, hogy a gondviselés védelmét élvezzi, de a Hofbräuhausban megérintette a halál szele, ezért tudta, hogy komolyan át kell gondolnia, miként védekezzen a merénylők ellen.

Hitler védelme

Miután a náci párt vezetője lett, az első hónapokban legfőbb védelmét a töltött pisztoly jelentette, amelyet jól látható helyen, a derekán viselt. A védelem második vonalát azoknak a régi kamerádoknak, cimboráknak és politikai szövetségeseeknek a csapata alkotta, amelyet maga köré gyűjtött. Az NSDAP-nek ez a nem hivatalos magja többnyire mindig ott ült a számukra lefoglalt asztalok körül a vezérük által felkeresett kedvenc helyeken: az Osteria Bavaria nevű, olasz ételeket kínáló vendéglőben, ahová Hitler ebédelni járt, amikor a városban tartózkodott, a Ludwigstraße-n álló Heck Kávéházban, ahol délutánonként szívesen teázgatott, az élelmiszerpiac közelében található Neumayr Kávéházban, valamint a Hofbräuhausban. Ezen a viszonylag biztonságos menedékhelyeken éber, elkötelezett hitleristák védték, akik valamennyien fegyvert viseltek. Maurice és Hess mellett

közéjük tartozott Hitler egykori őrmestere a hadseregből, Max Amann, a félszemű kommunistaellenes verőlegény, Christian Weber, aki orrszarvúbőrből készült korbácsot vagy lovaglóostort vitt magával München utcáin tartott őrzárataira, a népszerű birkózó, Ulrich Graf, aki mindig gondoskodott néhány izmos katonaviselt kísérőről, ha Hitlernek szüksége volt rá. A párt történetének hivatalos náci változata szerint az 1920-as évek végén kezdett összekovácsolódni Emil Maurice körül Hitler védelmének következő vonala.

Rohamosztagosok

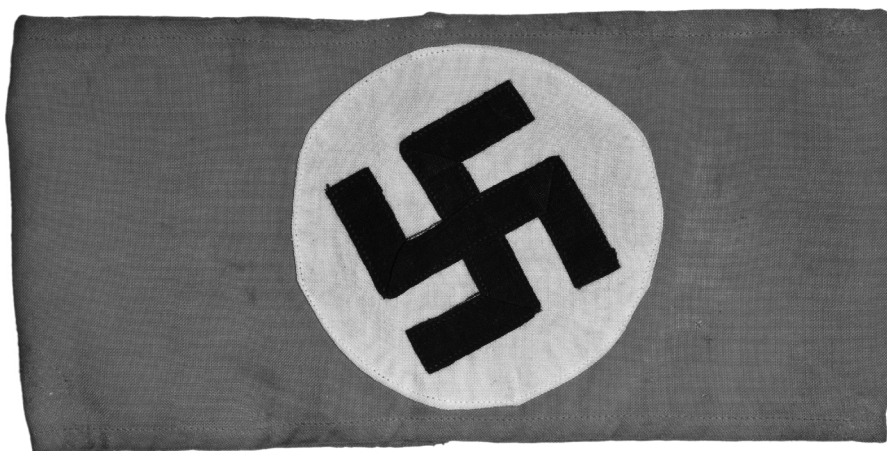
Ez a védelmi vonal a „rohamosztag”, a *Sturmabteilung* (SA) volt, amelyet a náci humor ritka megnyilvánulásaként eleinte az NSDAP Gimnasztikai és Sporttagozatának neveztek. Őket az első időkben egyszerűen Hitler-őrsegnek hívták, hogy megkülönböztessék más SA-csoportoktól, amelyeknek semmi közük sem volt Hitlerhez. Az elnevezést a háborúban már a császári hadseregben is használták. Azok az eredeti rohamosztagok még kevés számú, specializált elitkatonából álltak, akiket arra képeztek ki, hogy átküzdjék magukat a szövetségesek védelmi vonalain, és mélyen nyomuljanak be az erősen védett lövészárkok mögé. A háború után a Bajor Szociáldemokrata Pártban ugyanezzel az elnevezéssel egy körülbelül 4000 fős csapatot jelöltek, akik az akkori káoszban védelmi és rendezői feladatot láttak el a szocialista gyűléseken és találkozókön.

A nemzetiszocialista SA létrejötté nagyrészt egy tehetős, jobboldali ügyeket felkaroló támogatónak, Hermann Ehrhardtnak volt köszönhető, aki kapcsolatban állt a felemelkedőben levő olaszországi fasisztákkal. Ő alapította meg a Konzul Szervezet nevű csoportot is, amelynek valószínűleg köze volt Erzberger meggyilkolásához, és egyértelműen felelős volt a fiatal weimari köztársaság külügyminiszterének, Walther Rathenau-nak 1922. júniusi meggyilkolásáért. Ehrhardt nemcsak pénzzel látta el Hitlert, hanem Hans Ulrich Klintzsch személyében szakértelemmel is. Ez a fiatal, fanatikus haditengerésztiszt nekilátott megszervezni a védelmi feladatokat ellátó, illetve a müncheni utcákon és sörcsarnokokban zavar-gásokat szító jobboldali SA-t, amely Ehrhardtnak és Hitlernek is a rendelkezésére állt.

Hitler 1925 körül hagyományos bajor öltözékben, amelyet előszeretettel viseltek a hegyekben élő, vidéki németek, és népszerű volt a sörivő társaságokban is. A kép bal oldalán látható, tőle jobbra helyezkedik el sorban Emil Maurice, Hermann Kriebel, Rudolf Hess és Friedrich Weber.

Az SA először csak szegényes fegyverzettel rendelkezett. A legtöbb tag csak botot vagy kisebb kést hordott. Nem volt megfelelő egyenruhájuk, ezért civil öltözkükre húzott horogkeresztes karszalaggal végezték feladataikat. Az egységet nagyrészt tizenévesek alkották, maga Klintzsch parancsnok is csupán 22 éves volt. Mindazonáltal Hitler óriási potenciált látott a szervezetben, és a következő évben – amint az anyagiak lehetővé tették – 240 ifjú SA-tag „katoná” kapta meg első uniformisát. A ruházat a kor divatjának megfelelően szürke katonasapkából, orkándzsekiből és keményített lovalglónadrágból állt. A csoportnak kerékpárokat is adtak, hogy javítsák a mozgékonyágukat München utcáin. A Führer rendszeresen részt vett a találkozóiikon, és minden alkalmat megragadott, hogy a fiatalembereket „nemzetvédelmi tettekre” lelkesítse minden zsidóval és szo-

*Az ősi szanszkrit nyelvben a szvasztika szó jelentése 'jólét',
ám a nácik a horogkeresztet a gonosz szimbólumává tették.*

cialistával szemben, akivel csak találkoznak. Az SA 1921. november 4-én, a Hofbräuhausban lezajlott győztes csatában bebizonyította, hogy hasznos és lojális a vezérhez. Az új Hitler-őrségnek kulcsszerep jutott a szárnyait bontogató náci párt eszméinek terjesztésében és vezetője védelmében legalább addig, míg a Führernek rendelkezésére állt az idő és az erőforrások ahhoz, hogy hatékonyabb biztonsági gépezetet építsen fel.

2. FEJEZET

1922–1933

Szórványos lövések

A kaotikus 1923-as év áprilisának végén elegáns, piros Mercedes száguldott két emberrel Berlin felé. A rossz útviszonyokhoz képest az autó meglehetősen gyorsan haladt. Lipcse közelében a sofőr megpillantott maga előtt egy úttorlaszt. Miközben lelassított, észrevette, hogy a korlát körül álló férfiak fegyvereket viselnek. Karjukon vörös karszalag jelezte hűségüket a KPD-hez, Németország Kommunista Pártjához. A kocsit a 36 éves, német származású üzletember, Ernst Hanfstaengl vezette, aki élete nagy részét az Egyesült Államokban töltötte, aminek eredményeként egyaránt jól beszélt a németet és az amerikai angolt. Megmutatta a férfiaknak amerikai útlevelét, és elmondta, hogy ő tengerentúli papírgyáros, aki befektetési lehetőséget keres Németországban. Az autója körül állók kedvében akart járni, ezért hozzátette, hogy reményei szerint jól fizetett munkahelyet teremt majd fiatal munkanélküliek számára. Elmondta, hogy a mellette, az utasülésen helyet foglaló, megviselt, sápadt, rövid bajuszt viselő, drapp kabátba burkolózó férfi az egyik alkalmazottja. A fegyveresek meggyőződtek róla, hogy a kocsi utasai ártalmatlanok, ezért intettek, hogy menjenek tovább. Ha felismerték volna az elcsigázott Hitlert, ott helyben agyonlőtték volna.

Lövések minden irányból

Abban a viharos évben nem ez volt az egyetlen alkalom, amelyben Hitler közel került a halálhoz. 1923-ban legalább három merénylő tört az életé-

re: egy Tübingiában, egy Lipcsében és egy Tübingenben. Kétszer akkor lőttek rá, amikor autóban utazott, a harmadik kísérletre egy tömeg előtt tartott beszéde közben került sor. Közeli barátai és hívei minden merénylet után sürgették, hogy nyilvános helyeken jobban ügyeljen a biztonságára, ám ő csak nevetett az aggodalmaikon. Ezzel együtt is személyes ügyének tartotta a kérdést, és új náci szervezetek alakultak a védelmére. Mindent elkövetett annak érdekében, hogy olyan megállíthatatlan erőnek és hőrosznak tüntesse fel magát, aki túlélte a lövészárkok-hadviselés négy évét és a kommunista ellenségeivel vívott számtalan utcai harcot. Ugyanakkor azt akarta, hogy népszerű vezérnek lássák. A lehetőségekhez képest nyugodtnak akarta feltüntetni magát emberei előtt. Gyengítette volna politikai vonzerejét és tettekkészségének látszatát, ha túl sok testőr veszi körül, ő pedig történelmi olvasmányaiból tudta, hogy a biztonsági örök legnagyobb serege sem képes megakadályozni, hogy egy eltökélt merénylő elérje célját. Ehelyett bízott abban a mély meggyőződésében, hogy a gondviselés védelme alatt áll, és kifejlesztette saját stratégiáit a merénylők golyóinak elkerülésére. A következő 20 évben ezek a módszerek nagyon is sikeresnek bizonyultak.

A siker ára

1932 nyarán Hitler közel került álma megvalósításához. Pártja egyre céltudatosabban készült a július utolsó napján tartandó országgyűlési választásokra. Híveivel együtt tudta, hogy jó eséllyel ők lehetnek a legerősebb németországi párt, és mindenképpen bekerülnek a kormányba. A szvasztika árnyéka ráborult az országra. A nyár folyamán ismét olyan szintre emelkedett a politikai terror, amelyet Németország már megszenvedett a háború utáni első években. A politikai erőszak egyedül júliusban 86 áldozatot követelt, akik közül 30 fő a KPD tagja volt, 38 pedig a nemzetiszocialistákat támogatta. Maguk a nácik 15 olyan merényletről tudtak, amelyek során vezérükkel akartak végezni 1932 nyara és 1934 nyara között. A legtöbb esetben az autójára lőttek rá, amikor a következő programja felé tartott. Szinte biztos, hogy sok más támadás tervéről a párt vezetése nem is tudott.

A Führer akkor sem volt nagyobb biztonságban, amikor vonaton utazott. 1932. március 15-én Münchenből Weimarba indult, ahol a birodal-

mi elnökválasztás első fordulójában két nappal korábban elért viszonylagos sikeréről akart beszédet tartani. 11 millió szavazatával stabil második helyet ért el, s így bekerült a második fordulóba, ahol a nagy tekintélynek örvendő Hindenburg hadseregtábornokkal kellett megmérkőznie. Ebből az alkalomból úgy döntött, hogy a 400 kilométeres utat nem autóval teszi meg, hanem vonaton, mert közben csiszolgatni akarta beszéde főbb pontjait az útítársaival, Joseph Goebbelszel és az akkori türingiai belügyminiszterrel, Wilhelm Frickkel. Mindkét férfi gyakorlott, erőteljes szónok volt, és Hitler nagyra tartotta a véleményüket. Ám a beszélgetést hirtelen fegyverropogás szakította félbe, és a vagon ablakai betörték. Nem véletlen lövések voltak. A fegyveresek pontosan tudták, melyik kocsiiban utazik a három náci, és ennek megfelelően tervezték meg a merényletet. A lövedékek csak azért tévesztettek célt, mert azon a szakaszon a vonat nagy sebességgel haladt.

Duhaj tömeg

Hitler valószínűleg akkor került legközelebb ahhoz, hogy nagy nyilvánosság előtt haljon meg, amikor 1932-ben kampányolt a választások előtt. Július 29-én elutazott a Fekete-erdő nyugati szélén fekvő Freiburgba. A Franciaországhoz és Svájcához is közeli város régóta vonzó célpontnak számított egész Európa és különösen Nagy-Britannia jómódú turistái körében, de a kozmopolita település nem tartozott a nácik természetes terénümához, ennél fogva az a hely volt, amelyet Hitler meg akart nyerni az ügyének. Ám azon a napon nem érte el a megszokott mágikus hatást. A hallgatóság csendben maradt, és láthatóan unatkozott. Hitler védelmében meg kell jegyeznünk, hogy ez aznap már a harmadik, a kampány két héttel korábbi kezdete óta pedig a negyvenötödik nagyobb beszéde volt. Az emberek kötelességszerűen meghallgatták, de a várt érdeklődés és lelkesedés elmaradt.

A tömegből hirtelen kőzár zúdult a megdöbben szónokra és az autója körül álló kísérőkre. Egy nagyobb kő fejbe találta, és majdnem elveszítette az eszméletét. A helyi rendőri erők az SS-csapatokkal kordont vontak köréje, és helyreállították a rendet. Hitler gyorsan elindult a Boden-tónál álló szépséges fürdőváros, Radolfzell felé, ahol kedvesebb fogadtatásban és kényelmes éjszakai szállásban reménykedett. Amikor a náci propagan-

disták később előadták a freiburgi incidens történetét, természetesen úgy ábrázolták vezérüket, mint aki kiszáll az autóból, és rendíthetetlenül masírozik a hitvány kommunisták és zsidók felé, akik tönkre akarták tenni a napját, pedig ő csak egy orrszarvúbőrből készült korbáccsal volt felfegyverkezve.

Saját emberek csapdája

Hitler valójában már azért is szerencsés volt, mert megmérkőzhetett a választásokon. Július 20-án megúszott már egy veszélyes támadást Németország északi részén, Pomerániában. Amikor autója a régi Hanza-város, Stralsund közelében haladt, és a sofőr fékezni kezdett egy szűk hajtűkanyar előtt, hirtelen sortűz záporozott az útra. A gondosan megtervezett merényletben több fegyveres várakozott Hitlerre útjának egy kritikus pontján. Tudták, hogy arra megy, és jól választották meg a helyszínt. Noha a viszonylag szegény pomerániai régióban sokan a KPD-t támogatták, a náci vezér úgy vélte, hogy az élete ellen irányuló támadást nem kommunista ellenségei, hanem párttársai szervezték. A barnainges SA-tagok közül ekkor már sokan voltak elégedetlenek vele.

A gazdasági világválságtól sújtott 1930-as évek elején Hitler számos eredeti követőjét egyre jobban vonzották a náci párt olyan radikális szereplői, mint például Ernst Röhm és a Strasser fivérek. Azokat a szocialista elveket hangsúlyozták, amelyek az eredeti NSDAP-üzenethez tartoztak. Ezek a „balos” nácik nemzetiszocialista forradalmat hirdettek, amelyben a szocialista elképzeléseknek megfelelően újra elosztanák a földeket és más javakat. Az SA egy évtizede hűségesen biztosította az izmokat Hitler hatalomhoz vezető útjához, ám sok tagja úgy érezte, hogy Hitler politikája megváltozott, ahogy egyre közelebb került a birodalmi kancellári poszthoz. Úgy tűnt, az a veszély fenyeget, hogy a gazdag iparosok és a régi tábornokok bábja válik.

Amikor autója elszárgult a hajtűkanyartól a következő, Rostock közelében tartandó beszéd színhelye felé, nem igazán tudta, kik lehettek a fegyveresek, de kapóra jött hosszú távú terveéhez, hogy az SA-szakadárokat tehette felelőssé. Amikor másnap a németek szavazni mentek, Hitler már Nürnbergben tartózkodott. Éppen a pártmunkásoknak mondott köszönetet, amikor ismét rálóttek, de a golyó ezúttal is célt tévesztett. Bár hatalom-

ra kerülése után nagyobb biztonságban érezhette magát az ilyen szórványos lövöldözésektől, hiszen kancellárként nemcsak saját náci szervezetének védelmében részesült, hanem az állami rendőri apparátusában is, még akkor sem lehetett megakadályozni, hogy az NSDAP erődítményének számító Rosenheimben egy fegyveres rálőjön az autójára.

Hitler járművei

Hitler 1925 és 1933 között szinte állandóan úton volt Németországban a folyamatosan zajló választási kampányok miatt. Úttörőnek számított azzal, hogy repülőgépet is használt, így az ország területén bárhol hirtelen megjelenhetett. Híres volt erről, és ezzel számos német választó csodálatát vívta ki, valamint világosan megkülönböztette magát kora más, megfontoltabb vezetőitől. Mindazonáltal utazásainak többségét autóval bonyolította le. A náci párt állítása szerint az NSDAP 1925-ös újjáalakítása és 1933-ban történt kancellárrá választása között Hitler 1,5 millió kilométernél is többet autózott. Az adat valószínűleg túlzó, de bizonyosan hosszú nappalokat és éjszakákat töltött gépkocsiban az ország útjain, amelyeket kormánya csak később modernizált. Hitler 1930 utáni autóválasztása lehet az egyik magyarázata annak, miért lett eredménytelen számos véletlenszerű lövöldözés. 1933 és 1945 között a Mercedes-Benz 44 darab különlegesen átalakított járművet szállított számára és legmagasabb rangú kollégáinak.

Az 1930-as években a Mercedes 770K-ra esett a választása, később pedig az elegánsabb 540K24-es modellre. A nyolchengeres motor 150 km/h feletti sebességet tett lehetővé, a mechanikus feltöltővel ellátott változattal pedig a négytonnás autóval rövidebb távokon a 177 km/h-t is el lehetett érni – azaz elég gyors volt ahhoz, hogy szorult helyzetekből kimene-kítse utasait. Az aknák elleni védelem céljából Hitler több járművét is felszerelték alsó páncélzattal, sőt a legtöbb kocsiban külön rekeszt alakítottak ki a fegyvereknek és a lőszernek. A védelmére használt acéllemezek vastagsága minden bizonnyal jól érzékelteti a Harmadik Birodalom korszakában a náci rezsim iránti csökkenő bizalmat. Hitler hatalomra kerülésének első évében a páncélzat 4 milliméter vastagságú acélból készült, 1939-ben, a háború kitörésekor 8 milliméteresből, a sztálingrádi csata után pedig már 18 milliméter vastag lemezből. Mindenesetre az

A náci párt félkatonai szárnya, az SA tagjai egy, az 1930-as évek elején tartott rendezvényen. Az SA-rohamosztagosok erőskéz-taktikája kulcsénevezőnek bizonyult Hitler hatalomra jutásában.

első Mercedesek vékonyabb páncélja is elegendő biztonságot nyújtott a pisztoly- és puszkagolyók, valamint a nem túl közel felrobbanó pokolgépek ellen. A Mercedes-Benz által kifejlesztett védelmi technológia alapját azok a megoldások képezték, amelyeket Al Capone használt először, a szesztilalom idején.

Kamerádok a kormánynál

Hitler bízhatott benne, hogy autói nem hagyják cserben, és ugyanígy megbízott abban az öt emberben, akit 1925 és 1945 között személyesen választott ki sofőrjének. Első két autóvezetője, Emil Maurice és Julius Schreck kezdettől a szolgálatában állt. Maurice 1919-ben mindössze néhány héttel a majdani vezér után lépett be a náci elődpártba, a DAP-be, Schreck pedig 1920-ban az NSDAP 53. tagja lett. Mindkét férfi főszerepet játszott a náci mozgalom intézményeinek létrejöttében. Mindketten korán SS-tagok lettek, csakúgy, mint Anton Loibl, aki az 1920-as évek zömében Hitler tartaléksofőrjeként szolgált. Mindhárman részt vettek az 1923-as sörpuccsban, és együtt ültek vezérükkel Landsberg börtönében.

Noha a negyedik sofőr, Sepp Dietrich viszonylag későn, 1928-ban lépett be a náci pártba, gyorsan kivívta Hitler bizalmát és barátságát. Hozzá hasonlóan végigharcolta az első világháború teljes négy esztendőjét, és kétszer tüntették ki a Vaskereszt-érdemrenddel. Az intelligens, környörtelesen férfi gyorsan emelkedett felfelé az SS ranglétráján, és megalakulásakor ő lett a Führer személyes testőrségét adó Leibstandarte SS Adolf Hitler nevű elit alakulat parancsnoka. Ebben a szerepkörben példátlanul közel került a vezérhez. 1934 júniusának végén azzal hálálta meg a bizalmát, hogy főszerepet játszott az SA „eltévelyedett” vezetőinek véres meggyilkolásában.

Az ötödik autóvezető, Erich Kempka a többieknél sokkal fiatalabb SS-tiszt volt, aki az adminisztráció terén jó gyakorlati érzékkel rendelkezett, és tapasztalt autószerelőnek számított. Eleinte tartaléksofőrként az volt a dolga, hogy Hitler nyolc autóból álló flottáját Németország megfelelő helyein a vezér nagy megterhelést jelentő utazásaihoz alkalmas állapotban tartsa. Ám 1936-ban Schreck hirtelen meghalt, Kempka pedig állandó helyet foglalt el a kormánykerék mögött. A Führer kedvelte a társaságát, és Kempka idővel kíséretének hasznos tagja lett. Utolsó feladata az volt, hogy segítsen

elégetni a vezér és Eva Braun holttestét 1945 áprilisának utolsó napján, a birodalmi kancellária kertjében.

Az autók megszállottja

Az említett öt férfi nemcsak Hitler és a náci ügy feltétlen híve, valamint tapasztalt és gyors sofőr volt, hanem mindegyikük sok időt fordított arra is, hogy minél jobban ismerje a vezér autóparkját. Különösen az autószerelő Kempka érdeklődött a Führer „Wagenjeinek” szerkezete iránt, és előszere-ttel beszélgetett újításokról, módosításokról a Mercedes-Benz mérnökeivel. Azt beszélték, hogy személyesen próbálta ki Lugerével az acélból készült, golyóálló páncélzatot. Az öt férfi alkalmas volt a veszélyes helyzetek kezelésére is, és legalább két alkalommal súlyos balesetekben is feltalálták magukat. Az egyikben Hitler vállsérülést szenvedett, amikor 1930. március 13-án nagy sebességgel összeütköztek egy nehézvontatóval. A másikban ugyancsak nagy sebességgel nekimentek egy fának, de a Führernek alig lett több baja egy ujjtörésnél.

Mindkét balesetben vezető szerepet játszott Hitler gyors autók iránti imádata és az, hogy leteremtette a sofőröit, ha túl lassan vezettek. Rajongott az autóversenyzésért, és nagy örömét lelte benne, hogy ő nyitotta meg az 1936-os Berlieni Nemzetközi Automobilkiállítást. Ám elborzasztotta, hogy az 1930-as években milyen sokan haltak meg a német utakon, ezért a közlekedési balesetek számának csökkentése érdekében drákói sebességhatárokat vezetett be, mert a gyorsajtásban látta az árja vér megbocsáthatatlan elpazarolásának okát. Az újonnan épülő autópálya-hálózaton 90 km/h volt a megengedett legnagyobb sebesség, amelyet a háborúban takarékosági okokból 80 km/h-ra csökkentettek. Sofőrjeit ennek ellenére utasította, hogy hagyják figyelmen kívül a sebességkorlátozást, és nyílt úton nyomják padlóig a gázpedált.

Az öt autóvezető-testőrnek városon belül meg kellett szakítania a munkáját. A Führer ilyenkor szívesebben szállt át mélykék kabrióinak valamelyikébe – ezeket használták azokhoz a városi díszmenetekhez, amelyeken Hitler a kocsiban állva fogadta a tömeg tiszteletadását. A tetőt akkor is le kellett hajtani, ha ült, de ezzel az utcaszint feletti orvlövészek és az esetleges gránátok céltáblájává tette magát. Ezekben az esetekben bízott a gondviselésbe vetett hitében, ugyanakkor vezető embereinek meghagyta, hogy biz-

2. FEJEZET

tonságuk érdekében páncélozott Mercedesekkel járjanak. A gyártól további átalakított gépkocsikat vásárolt ajándékba legfontosabb szövetségeseinek, köztük Mussolininek, Franco tábornoknak és Salazar portugál diktátornak. Egy használaton kívüli autót külön, letakarva tároltak. Állítólag London lett volna a végső rendeltetési helye, amikor Nagy-Britannia német fennhatóság alá kerül: Windsor hercegének szánta, amikor VIII. Eduárdként visszakerül a trónra.